

Ylen tulevaisuusanalyysi

Trendejä ja signaaleja siitä,
mikä meitä yhdistää ja erottaa vuonna 2030 Suomessa.

4/2024

Yleisradion tulevaisuustyö ja skenaariot 2030

Taustaa

Yleisradiolla on Suomessa pian 100 vuoden ajan ollut tärkeä, ajassa elävä tehtävä: informoida, sivistää ja viihdyttää. Yleisradion tehtäviin kuuluu myös demokratian, kulttuurin sekä yhteenkuuluvuuden edistäminen.

Tehtävän toteuttaminen onnistuneesti edellyttää, että ymmärrämme, millaisessa ympäristössä Yle toimii tulevaisuudessa.

Työn on tilannut Ylen strategiatimi Ylen strategiatyön tueksi. Se liitetään myös parlamentaariselle Yle-työryhmälle laadittavan lausunnon yhteyteen.

Tausta-analyysi

Valotamme **keskeisiä yhteiskunnan ilmiöitä megatrendeistä sekä yhteiskunnan ilmiöistä kumpuavien konfliktien kautta**. Näiden konfliktien ratkaiseminen vaatii uudenlaista ajattelua, tekemistä ja kulttuuria suomalaisessa yhteiskunnassa.

Konfliktien määrä haastaa erityisesti demokratiaa ja suomalaisen yhteiskunnan yhtenäisyyttä.

Erimielisyys ei ole yksinomaan pahasta, kyse on ennen kaikkea kyvystämme käsitellä näitä konflikteja.

Skenaariot

Tausta-analyysin ja yleläisten kanssa pidettyjen työpajojen pohjalta on rakennettu **kolme tulevaisuusskenaariota**. Skenaariot käsittelevät ensisijaisesti sitä, **miltä Suomi näyttää luottamuksen, demokratian ja mediamaiseman näkökulmasta**. Reflektoimme lyhyesti myös **Ylen mahdollista roolia kussakin skenaariossa**.

Ellun Kanojen puolesta
Taru Tujunen
Elina Kiiski-Kataja
Paula Karhunen

[Siirry tästä johtopäätöksiin.](#)

Megatrendit muuttavat maailmaa, ihmiset ja yhteiskunnat muuttavat megatrendejä. Tällä hetkellä megatrendit aiheuttavat hankausta suomalaisessa yhteiskunnassa.

Käsitlemme näitä hankaumia konflikteina keskusteluissa, joita suomalaisten välille syntyy.

Tulevaisuudet	Voimat
Todennäköinen	Vakiot, trendit
Mahdollinen	Epäjatkuvuudet, yllätykset
Toivottava	Valinnat, kuvitelmat, oppiminen, dialogi

Suomalainen väestö vanhenee, vähenee, moninaistuu ja muuttaa kaupunkeihin ja kasvukeskuksiin. Moni voi hyvin, mutta raitiohuone voivien kasvussa.

Mediat ovat olleet pitkään ja ovat myös jatkossa murroksessa. Murros vaikuttaa useaan megatrendiin, kun julkisuus muuttuu merkittävästi.

Ekologinen kriisi vie meitä lähemmäs keuhkokuumeita ja 1,5 asteen lämpeneminen on vääjämätöntä.

Demokratiaa haastetaan ja autokratit ovat ottaneet merkittäviä voittoja eri puolilla maailmaa.

Globalisaatio hidastuu, kun siihen heijastuu protektionistisia ja nationalistisia toimenpiteitä.

Tekoaikojen uskotaan muuttuvan seuraavaksi yleiskäyttöteknologiaksi.

Teknologia kehittyy hurjaa vauhtia ja se muuttaa perustavanlaatuisesti ainakin työtä, mediaa, demokratiaa ja kulttuuria.

Luottamus on edelleen korkealla Suomessa, mutta sitä haastetaan aiempaa voimakkaammin.

Globaali toimintaympäristö on epävarma ja altis konflikteille. Sodan uhka heijastuu ihmisten turvallisuudentunteisiin.

KONFLIKTI 1

Suomi on muuttumassa väestörakenteeltaan ja asuinalueiltaan. Samanaikainen hidas talouskasvu tarkoittaa, että rahaa on vähän.

Suuri konflikti on ratkaistavana keskustelussa kaupungistuvan ja kasvavan kaupunki-Suomen ja jälkeen jäävien seutujen välillä. Jännitteet kiteytyvät etenkin peruspalveluiden saamiseen.

Ylen tulevaisuusanalyysi

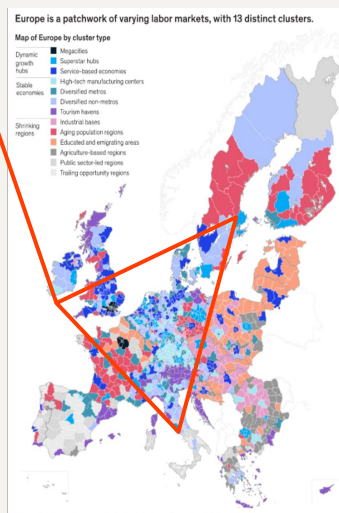
Suomi osaksi ikääntyvää Itä-Eurooppaa?

Euroopassa on kaksi megakaupunkia: Lontoo ja Pariisi, sekä 46 hienosti pärjäävää keskittymää (Suomesta pääkaupunkiseutu ja Tampereen seutu). Nämä **48 kasvuseutua ovat viime vuosina vastanneet 50 %:sta Euroopan uusista työpaikoista**. Toisaalta, miten aikanaan koittava Ukrainan jälleenrakennus heilauttaa Euroopan talouden moottoreita?

Muut Pohjoismaat porskuttavat läntisen Euroopan kasvukeskusten imussa. Väestöennusteiden perusteella Suomi on ainoa Pohjoismaa, jonka väkiluku kääntyy laskuun 2030-luvulla.

Euroopan kasvukolmio

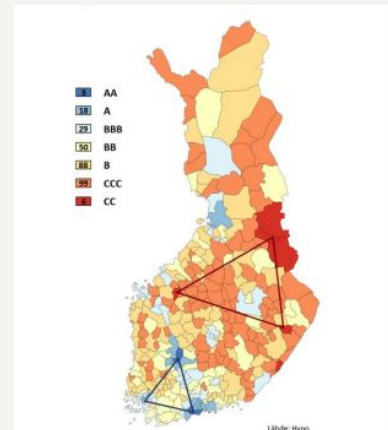
McKinsey, 2024

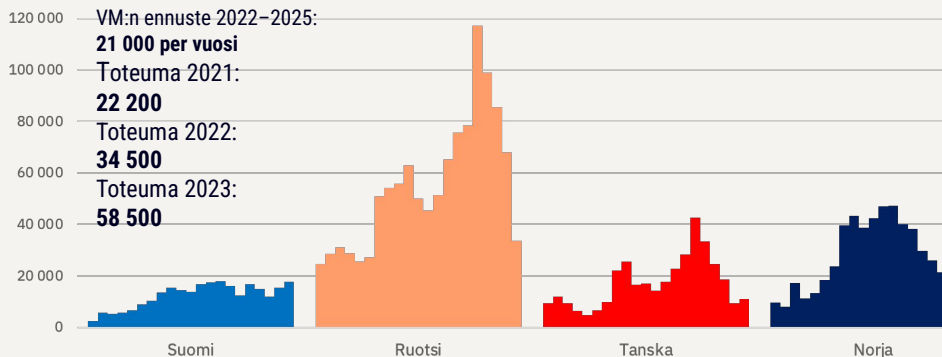
Kolmen kerroksen Suomi

1. Etelän kasvukolmio
2. Teollisuuden Länsi-Suomi
3. Kurjistuva Itä-Suomi

Voiko Itä-Suomi löytää uudenlaisia avaimia elinvoimaansa?

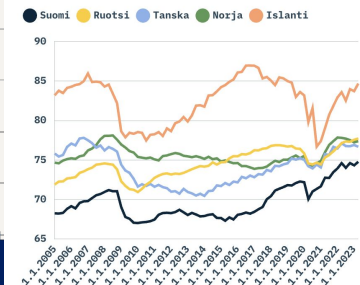

Nettomaahanmuutto eri Pohjoismaissa vuosina 2000–2020

Lähde: Nordic Statistics.

Suomen työllisyysaste on noussut, mutta se on silti Pohjoismaiden matalin
Työllisyysaste, 15-64 -vuotiaat, %-osuus väestöstä, kausitasoitus

KONFLIKTI 2

Nuoret ja nuoret aikuiset elävät hyvin erilaisen elämän kuin vanhempansa. Tulevaisuudennäkymät, perheiden perustaminen, palvelujen saatavuus, ekologinen kriisi ja yleinen epävarmuus painavat nuoria.

Kokemus reiluudesta sukupolvien välillä voi kiteytyä asioihin, joihin vanhemmat ovat tottuneet, mutta jotka ovat joillekin nuorille kaukaisia: työpaikkaan, perheeseen, ystäviin, tavalliseen arkeen.

Nuorten ja nuorten aikuisten Suomi – pessimismii maailmasta mutta optimismia omasta tulevaisuudesta.

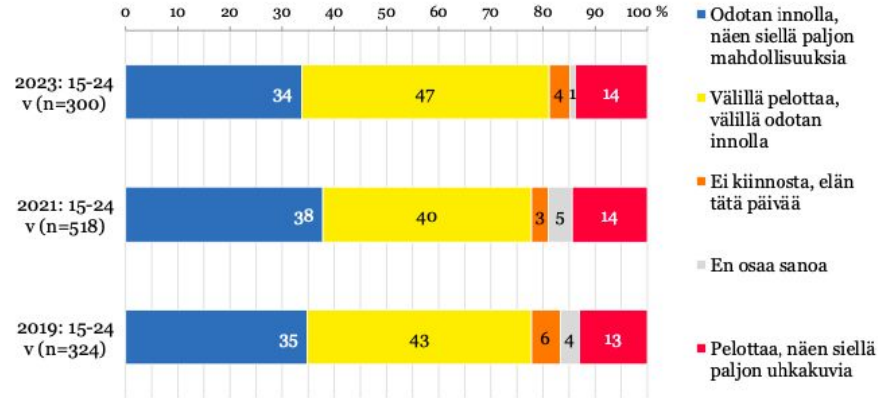
Yhdessä vai yksin? Kokemus yhteisöstä on keskeinen luottamuksen rakentumiselle.

Hyperindividualismi haastaa yhteiskunnat ja yhteisöt yhteenkuuluvuuden osalta. Yksilöllisyys ja omat valinnat elämämme yksilöllisenä polkuna korostuvat, mikä saattaa johtaa sosiaalisten siteiden heikkenemiseen ja vieraantumiseen toisista. Länsimainen individualismi on nojannut vahvaan vapaaehtoiseen luottamukseen, mutta äärimmäisenä se rapauttaa sitä.

Itse valittujen yhteisöjen kaipuu ja omien elämien kuratointi synnyttävät halun luoda “mukavia nurkkia” ilman vastakkainasettelua. Vaikka internetin erilaisten yhteisöjen **“cozy space”** tarjoaa mahdollisuuden keskustella samanhenkisten kanssa, se ei korvaa aitoa sosiaalista kanssakäymistä.

Suomessa jopa joka kolmas nuori kokee elämänsä merkityksettömäksi. Nuoret kokevat sekä Suomessa että muualla länsimaissa, että odotukset menestymisestä ja työelämän vaatimukset ovat koventuneet. **Evan tutkimuksessa 64 % 18–35-vuotiaista oli kokenut ahdistusta ja masennusta. Toisaalta kolmannes nuorista kuitenkin suhtautui odottaen tulevaisuuteen (34 %),** kun väestötasolla sama luku on 21 %. Nuorten suhtautuminen omaan tulevaisuuteen on positiivinen, mutta Suomen ja maailman tulevaisuuteen he suhtautuvat väestötasolla pessimistisimmin.

Millaisena näet tulevaisuuden? Valitse parhaiten omaa näkemystäsi kuvaava vaihtoehto.

Eriytyvätkö miesten ja naisten elämät? Ideologiset erot sukupuolten välillä ovat kasvussa.

Yksi suurimmista muutoksista näkyy parisuhteissa.

Todenäköisimmin ilman kumppania jäävät työttömät ja pienituloiset miehet ja naiset. Miesten kohdalla muutos on ollut suuri. Vielä 1987 ilman tötuloa olevista 25–60-vuotiaista miehistä 67 %:lla oli kumppani. (VATT, 2023). Vaikeutuuko kumppanin etsintä tulevaisuudessa entisestään?

Tämä näkyy jo syntyvyydessä. Suomalaisista yli 35-vuotiaista miehistä puolet oli vuoden 2022 tilastojen mukaan lapsettomia. Osuus on kasvanut 10 prosenttiyksikköä noin kymmenessä vuodessa. (HS 27.9.2023).

Financial Times: Nuorten miesten ja nuorten naisten väliin on kasvamassa raju arvokuilu. Monissa maissa naiset ovat muuttuneet poliittiselta ideologialta liberaalimmiksi ja nuoret miehet konservatiivisemmiksi. Kehitys on jyrkentynt viime vuosina. Amerikassa ero kasvoi suureksi kuudessa vuodessa, yhtenä sysäyksenä on toiminut esimerkiksi #MeToo-liike.

Ilmiö näkyy myös Suomessa. On todennäköistä että tämä vaikuttaa ”naisten” ja ”miesten” puolueiden painottumiseen ja parinvalintaan.

Tulevaisuuden sukupolvikokemus on merkittävien jännitteiden värittävä. Suomessa asiaa on syytä tutkia myös lisää.

A wide ideology gap is opening up between young men and women in countries across the world

Financial Times 26.1.2024

Political ideology of 18–29s (% liberal minus % conservative), by sex

Sources: Daniel Cox, Survey Center on American Life; Gallup Poll Social Series; FT analysis of General Social Surveys of Korea, Germany & US and the British Election Study. US data is respondent's stated ideology. Other countries show support for liberal and conservative parties. All figures are adjusted for time trend in the overall population. FT graphic: John Burn-Murdoch / @burnmurdoch © FT

“Miehille Suomesta tuli luokkayhteiskunta. Parisuhteen (ja lasten saannin) edellytys on koulutus ja hyvät tulot. Ilman työtä olevista miehistä vain noin 30 %:lla pitkäaikainen parisuhde. Korkeimmalla tulotasolla yli 80 %:lla.”

– Risto Murto, VATT:n tutkimuksesta
Viestipalvelu X, 29.11.2023

KONFLIKTI 3

Työn murros on ollut megatrendi, josta on puhuttu kiihkeästi ainakin parikymmentä vuotta.

Suomalaisessa yhteiskunnassa työn näkökulmasta jännitteet liittyvät 2030-luvulla teknologiaan, työvoiman riittävyteen, työhön pääsyyn ja myös vaadittavaan kielitaitoon työssä. Suomalaisen työmarkkinajärjestelmän konfliktit ovat tulevaisuudessa erittäin kivuliaita, mikäli uusia toimintatapoja ei löydetä.

Suomessa keskustelu työn tulevaisuudesta on väistämättä keskustelua maahanmuutosta

2035 mennessä terveysalalle tarvitaan yli 200 000 uutta ammattilaista.
2035 mennessä teknologia-alalle tarvitaan 130 000 uutta ammattilaista.
2035 vaikka kaikki ikäluokasta menisivät yliopistoon, paikkoja jäisi yli.
2050 mennessä 80-vuotiaita on kolme kertaa nykyistä enemmän.

Samaan aikaan:

- 40 % suomalaisista yrityksistä ei ole valmis palkkaamaan muualta tulleita tai englantia puhuvia työntekijöitä.
- 50 % ulkomaalaisista opiskelijoista lähtee Suomesta koulutuksen päätyttyä, sillä he eivät saa töitä.
- 80 % ulkomaalaisista opiskelijoista haluaisi jäädä Suomeen.
- Suomi on sijalla 18 houkuttelevuudessa kansainvälisten työntekijöiden keskuudessa Euroopassa. Ruotsi on sijalla 2.

Kysymys englannin kielestä sekä suomen kielen osaamisen tasosta on keskustelu, jota Suomessa varmasti käydään työpaikoilla jo pian.

Työmarkkinoilla seurattavia jännitteitä:

01 Järjestäytyneet julkiset alat. Järjestäytymisaste julkisella sektorilla on pysynyt korkeana. Ne ovat jatkossakin järjestäytyneen sopimisen piirissä. Jos laki vientialojen palkkakatosta hyväksytään, julkisten alojen työntekijäpuolen voi olla vaikea käyttää hyväksi järjestäytymisastettaan, koska lakkoilemalla ei voisi saada valtakunnansovittelijalta vientialojen tasoa ylittävää palkankorotusta. Tekoäly ja tuottavuuden parantamisen vaatimus luovat jännitteitä työehdoista sopimiseen.

02 Paikallisen sopimisen alat. Järjestäytymisasteen laskun myötä liittojen solmimat yleissitovat työehtosopimukset muuttuvat normaalisitoviksi ja paikallinen sopiminen yleistyy. Moni yritys pysyy kuitenkin järjestäytyneen sopimisen piirissä, koska niillä ei ole kykyä tai halua lähteä paikalliseen sopimiseen. Jos työntekijäliitot haluavat pysyä mukana neuvottelutoiminnassa, ne solmivat Paperiliiton mallin mukaisia toistaiseksi voimassa olevia sopimuksia. Menestyvät, mutta työvoimapulasta kärsivät yritykset alkavat kilpailla palkalla.

03 Uudet työnteon muodot. Tekoälyn kehitys mahdollistaa uudenlaisia työn tekemisen muotoja ja nähtävissä on mahdollisuus, että tekoälystä voisi tulla pomo myös ihmistyöntekijöille. Uuden työnteon muodot yleistyvät ja monipuolistuvat, kehitys näkyy ennen kaikkea palvelujen piirissä olevan työn lisääntymisessä. Samalla vaatimukset sosiaaliturvan uudistamisesta lisääntyvät. Tekoälyn mahdollisuuksiin tarttuvat osaajat pystyvät lisäämään tuottavuuttaan ja heillä on mahdollisuus lunastaa näin syntynvä lisäarvo suurimmaksi osaksi itselleen.

Työpaikkojen johdossa pohditaan seuraavia kysymyksiä:

Mikä on tulevaisuudessa työntekijän ja työnantajan välinen suhde? Yritysten johto miettii yhä enemmän sitä, mitä työntekijät elämältä odottavat ja millaiseksi vakiintuu työnantajan rooli esimerkiksi vihreiden taitojen kehittämisessä, mielenterveydessä, hyvinvoinnissa ja liikunnassa tai lukutaidon ylläpidossa.

Nuoret ravistelevat työelämää useammasta suunnasta kuin aavistamme. "Nuoret" eivät suinkaan ole yhtenäinen ryhmä työmarkkinoilla. Työelämän keskijohtoon siirtyvät milleniaalit etsivät työltään merkitystä ja pahimmillaan ahdistuvat sen puutteesta. Gen Z ravistelee aiempien sukupolvien suorituskulttuuria painottaen hyvinvointia ja omia rajoja. Esimerkkinä tästä on Tiktokissa kiertänyt ilmiö "Lazy girl jobs", joka kritisoi uratykkimäistä raatamista suurissa korporaatioissa ja nostaa esiin mahdollisuutta tehdä työtä vain kohtuullisen helppoa rahaa vastaan.

Ylen tulevaisuusanalyysi

Tekoäly tulee osaksi työn rakenteita kuten sähkö tai internet aikanaan ja muuttaa samalla myös kulttuuria ja yhteiskuntaa. Sen vaikutukset riippuvat siitä, millaisia valintoja teemme yhteiskunnassa.

Tekoälyskenaarioita

Tehostettu älykkyys ja yhteistyö:

Tekoäly toimii yhdessä ihmisten kanssa, tehostaen heidän kykyjään sen sijaan, että korvaisi heidät. Tekoälyjärjestelmät hoitavat rutiinitehtäviä, vapauttaen ihmiset keskittymään luovempaan ja strategisempaan työhön. Tekoäly auttaa tekemään päätöksiä ja suunnittelemaan tulevia strategioita. Tekoälyn avulla työntekijät voivat keskittyä enemmän asiakaspalveluun ja ihmiskeskiseen vuorovaikutukseen, mikä parantaa asiakaskokemusta ja liiketoiminnan tuloksia. Yhteistyö tekoälyn kanssa mahdollistaa myös jatkuvan oppimisen ja kehittymisen työpaikoilla, kun työntekijät hyödyntävät tekoälyn tarjoamia mahdollisuuksia oman osaamisensa laajentamiseen ja kehittämiseen.

Kasvava keikkatalous

Teknologian kehitys mahdollistaa ja pakottaa ihmisten ryhtymisen yrittäjiksi ja freelancereiksi, hyödyntäen tekoälytyökaluja ja -alustoja tarjotakseen erikoispalveluita ja ratkaisuja. Keikkatalous laajenee, kun yhä useammat ihmiset työskentelevät lyhytaikaisissa sopimuksissa tai freelancetoissa, joita helpottavat tekoälyn perustuvat alustat, jotka yhdistävät taidot kysyntään. Tämä skenaario tarjoaa joustavuutta ja autonomiaa, mutta tuottaa myös valttavan määrän stressiä ja kuormitusta toisenlaiseen työelämään tottuneille sukupolville ja tuo tuekseen perustulon.

Työpaikkojen katoaminen ja suuri uudelleen kouluttautuminen:

Tekoälyn käyttö johtaa työpaikkojen häviämiseen, erityisesti niiden, jotka liittyvät toistuviin tehtäviin tai rutiinipäätöksentekoon. Vaikka tämä aiheuttaa aluksi häiriötä työmarkkinoilla, tehdään ponnisteluja työvoiman uudelleen kouluttamiseksi ja osaamisen päivittämiseksi tehtäviin, jotka vaativat ihmisten luovuutta, emotionaalista älykkyyttä ja monimutkaista ongelmanratkaisukykyä. Hallitukset, oppilaitokset ja yritykset tekevät yhteistyötä varmistaakseen sujuvan siirtymisen vaikutusalueella oleville työntekijöille.

Tekoälymonopoli ja epätasa-arvon kasvu

Tekoälyn teknologia on pääosin harvojen suurten yritysten tai hallitusten hallinnassa, mikä johtaa taloudelliseen monopoleihin ja kasvavaan epätasa-arvoon. Automaatio korvaa monet perinteiset työpaikat, jättäen merkittävän osan työvoimasta työttömiksi tai alityöllistetyiksi. Varallisuuden ja vallan keskittyminen tekoälyä omistaville tahoille pahentaa sosiaalisia ja taloudellisia eroja, mikä herättää protesteja, yhteiskunnallista levottomuutta ja vaatimuksia sääntelylle. Yhteiskuntien elinvoima hytty ja vain harvat hyötävät levottomuuden lisääntyessä.

Kannattaa kuitenkin huomioida:

Se, mitä pidämme vaikeana ja monimutkaisena, on ollut tekoälylle helppoa ja yksinkertaista.

Se, mitä me pidämme helppona ja yksinkertaisena, on ollut tekoälylle vaikeaa ja monimutkaista. Siksi muutoksen nopeus ja tulokset ovat vielä arvoitus.
(Moravecin paradoksi)

KONFLIKTI 4

Olemme jättimäisen ekologisen katastrofin kynnyksellä, mikä vaatii kokonaan uudenlaisia ajatuksia siitä, miten yhteiskunta, talous ja yksilö toimivat.

Vihreä siirtymä ei voi olla ilmoitusasia, vaan se vaatii tuekseen konkreettisia luottamuksen rakentamisen toimia ja tekoja.

Irtikytkenän maailma on vaikea, mutta voi tarjota vision

Absoluuttisella irtikytkenällä viitataan tilanteeseen, jossa ympäristökuorma pienenee, vaikka talous tai hyvinvointi kasvaa. Empiiristä näyttöä absoluuttiselle irtikytkenälle ei vielä ole. Suomessa onnistunut irtikytkenä tarkoittaisi arvioiden mukaan sitä, että vuoteen 2050 mennessä resurssikulutuksen tulisi laskea 70 prosenttia. Irtikytkenä edellyttäisi muutoksia kulutus- ja tuotantotavoissa, radikaalien uusien teknologioiden kehittymistä, uusia innovaatioita, toimintatapamuutoksia arvoverkostoissa ja uudenlaista osaamista.

**Innostavat visiot
eivät ole vielä
lyöneet läpi isossa
keskustelussa.**

Uusintava talous tarjoaa eväitä hyvään elämään

Uusintavassa taloudessa ihmisten ja koko luonnon elinvoiman vahvistaminen on osa talousmallia ja taloudellista toimintaa. Luonto ei ole resurssivarasto, joka palvelee ihmistä, vaan ihmisen toiminta on sopivassa suhteessa muuhun luontoon niin, että koko luonnonjärjestelmä ja sen ihmisyhteisöt kukoistavat. Uusintava talous on määritelty taloudeksi, joka toimii elämän palveluksessa ja mukautuu periaatteisiin, jotka edistävät kaikkien elävien järjestelmien systeemistä elinvoimaa.

**Ekologinen
toimintaympäristö asettaa
reunaehdot 2030-luvulle**

Ekologinen kantokyky heikkenee, vaikka paljon myös tehdään

Lämpenemistä rajataan monenlaisin toimenpitein ja paljon erilaisia investointeja tehdään. Toimenpiteet ovat kuitenkin riittämättömiä eikä hiilelle saada aitoa haittaa vastaavaa hintaa. Erilaiset sään haittavaikutukset ja luonnonilmiöt muuttavat maapallon ekosysteemiä perustavanlaatuisesti. Merenpinnan nousu, hupenevat luonnonresurssit sekä sään ääri-ilmiöt muuttavat toimintaympäristöä radikaalisti huonommaksi. Taistelu resursseista kasvaa ja osia maapallosta muuttuu erittäin huonoksi elinolosuhteiltaan. Eri puolilla maailmaa eletään hyvin erilaisissa olosuhteissa.

**Keikamme
alaskenaarioilla!**

Katastrofin maailma on mahdollinen

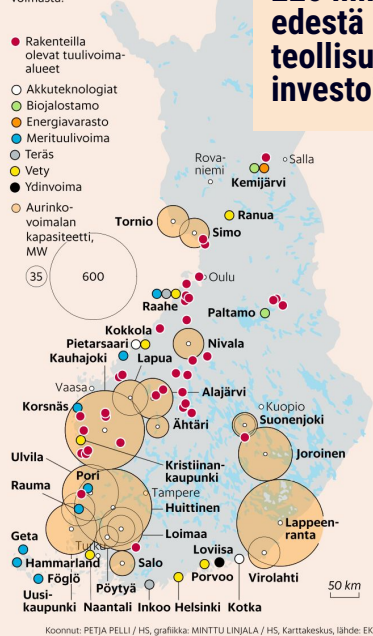
Maapallo lämpenee 3–5 astetta vuosisadan loppuun mennessä. Tällä on katastrofaalisia seurauksia maapallon eri ekosysteemeille. Ruuantuotanto pienenee globaalisti merkittävästi johtuen kuivuudesta, tulvista ja muutoksista elonkirjossa. Ihmiselle sopimattomat elinolosuhteet saavat liikkeelle jopa 2 miljardia ilmastopakolaista. Taistelu elintilasta ja luonnonresursseista johtaa epävakaiseen ja konfliktierkkään globaaliin todellisuuteen. Talousjärjestelmä on paikallinen, repaleinen ja monessa maapallon kolkassa vaikeista olosuhteista johtuen omalakinen.

Haasteena on myös, että Suomessa vihreän siirtymän hyödyt jakautuvat epätasaisesti:

Aiottujen hankkeiden kokonaiskuva

Tältä näyttävät päällekkäin kartat tuulivoimarakentamisesta, yli puolen miljardin investoinneista ja aurinkovoimasta.

Länsi-Suomeen on suunnitteilla 225 miljardin edestä teollisuusinvestointeja

Vihreää siirtymää ei jarruta vain vastakkainasettelun politiikka, vaan myös arkisen elämän rakentuminen ja välillä myös demokraattiset instituutiot.

Ihmisten arkinen elämä sopii vaikeasti yhteen isojen filosofisten keskustelujen kanssa siitä, miten esimerkiksi tulevaisuuden talous pitäisi muotoilla, jotta se palvelisi sekä ihmisiä että planeettaa. Henkilökohtainen muutos voi tuntua mahdottomalta tehtävältä, vaikka siihen olisi haluakin. Oman elinympäristön muuttuminen joko uuden rakennushankkeen tai luontokadon edessä voi myös johtaa konfliktiin ympäristöliikkeiden ja päätöksentekijöiden välillä.

Tahto toimia vihreän siirtymän eteen rakentuu reiluudelle ja osallisuudelle. Kyse on paljon siitä, miten vihreä siirtymä ottaa huomioon eri yhteiskuntaryhmien tarpeet ja varmistaa, että kaikki voivat osallistua ja hyötyä siitä tasapuolisesti.

Keinovalikoimaan pitäisi 2030-luvulle tultaessa lisätä neuvottelevaan yhteistyöhön ja osapuolten yhteiseen ongelmanratkaisuun perustuvia joustavia ja konflikteja ennakoivia menettelyjä. Näistä on saatu hyviä esimerkkejä esimerkiksi tuulivoiman ja poronhoidon välillä käydystä ennakoivasta konfliktinratkaisusta.

KONFLIKTI 5

Kansalliskonservatismi on nouseva trendi useissa länsimaissa, myös Suomessa. Kansalliskonservatismi on demokratian yhtenä ilmentymänä perusteltu, kasvava liike.

Vaaralliseksi se muuttuu, jos se ottaa aseekseen demokraattisten perustusten kyseenalaistamisen. Paljon muutoksia voi syntyä, kun liike pitää yhä enemmän yhtä myös globaalisti ja kysenalaistaa nykyisen kansainvälisen järjestyksen. Demokratian periaatteiden kirkasta ymmärrystä vaaditaan sekä kansalaisilta että valtaapitäviltä.

Kansalliskonservatismi on 2030-luvulle tultaessa pysyvä osa poliittista kenttää

Kansalliskonservatismi on poliittinen liikehdintä, joka vastustaa voimakkaasti globalisaatiota, multilateralismia ja monikulttuurisuutta. Se pyrkii suojelemaan kansallista identiteettiä ulkoisia vaikutteita vastaan.

Kansalliskonservatiivinen liikehdintä on demokratiassa perusteltu, tavanomainen poliittinen ilmentymä.

Toisin kuin 1900-luvulla, monet **kansalliskonservatiiviset liikkeet pitävät yhä enemmän yhtä myös kansainvälisesti. Yhdessä liikkeet muodostavat keskeisen globaalin ja vaikutusvaltaisen poliittisen voiman.**

Ongelmalliseksi asetelma kääntyy, kun poliittiseen konfliktiin asetetaan demokratia itsessään ja poliittinen agenda. Tämä on tapahtunut useissa kansalliskonservatiivien hallitsemisissa maissa: Unkarissa, Puolassa ja Yhdysvalloissa. Näissä maissa yhteiskunnallinen koheesio on heikentynyt.

“Nat-Con-liike tuo yhteen kansainvälisesti ne, jotka suhtautuvat kriittisesti maahanmuuttoon ja läntisiin laajentumissotiin vierailta mantereilla. Ydinkysymys on, onko vapaa markkinatalous rikkonut eri maiden sosiaalisen kudoksen? Monet kokevat, että kansalliset instituutiot ja etenkin kulttuuri-instituutiot on vallannut jälkimarxilainen eetos.”

– Yoran Hazoumi, Chairman of Edmund Burke Foundation, The Economist 15.2.2024

Konservatismiin muutos: 1980-luvulla Ronald Reagan ja Margaret Thatcher edustivat markkina- ja vapauspohjaista konservatismia, jossa valtiolle varattiin mahdollisimman pieni rooli. Donald Trump, Victor Orbán ja muut ovat muokanneet konservatismia asettaen kansallisen suvereniteetin yksilön oikeuksien edelle, ja esimerkiksi valtion roolin kasvattamista erilaisten väliintulojen välineenä on monissa maissa kasvatettu. Orbán on puhunutkin *illiberalismista*.

Kansalliskonservatismi sen sijaan jäi liberaalin kansalaisliikehdinnän alle 60–70-luvuilla, kun kansalaisten arvot muuttuivat avoimmiksi. Aikanaan puhuttiin myös **hiljaisesta vallankumouksesta arvomuutoksessa**. Voidaan ajatella, että **kansalliskonservatismiin aatteessa on viime vuosikymmeninä tapahtunut samankaltainen hiljainen vallankumous.**

Ylen tulevaisuusanalyysi

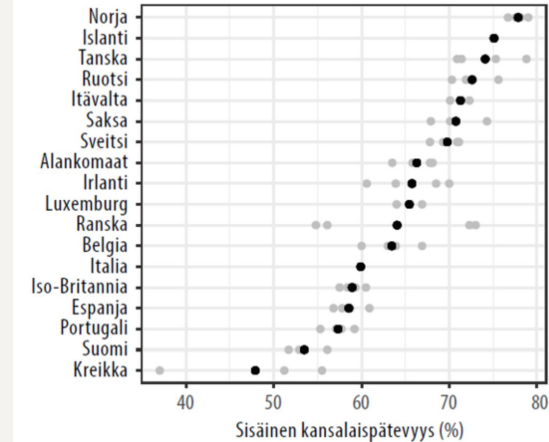
Liikehdintä tuulettaa politiikkaa, mutta ymmärryksen demokratiasta pitää samalla olla kirkkaana mielessä

Demokratia ei juuri koskaan tarkoita sitä, että enemmistö saa kaiken mitä tahtoo, ja muut eivät mitään. Sen sijaan demokratia on ennen muuta **tapa elää yhdessä, rauhallisesti ratkaisten vastaan tulevia ristiriitoja ja konflikteja järjestäytyneellä ja sivistyneellä tavalla.** Demokraattinen enemmistövalta onkin oikeudenmukaista vain, jos poliittiseen vähemmistöön ja muihin erilaisiin vähemmistöihin kuuluvien oikeuksia kunnioitetaan. Valtiopäivien suurikaan enemmistö ei saa hyödyntää asemaansa polkemalla vähemmistössä olevien asemaa ja intressejä.

Demokraattisen oikeusvaltion erottaa autoritaarisista ja totalitaarisista maista se, että **oikeusvaltiossa vallankäyttö perustuu lakiin, kun taas epädemokraattisissa poliittisissa järjestelmissä päätöksiä voidaan tehdä ja panna toimeen mielivaltaisesti.** Tämän takia sellaiset poliittiset toimijat, jotka kyseenalaistavat lakien kunnioittamisen ja oikeusvaltioperiaatteet, muodostavat suuren uhan demokraattisille järjestelmille ja ihmisten vapauksille ja oikeuksille.

Demokratia edellyttää kokemusta samassa veneessä olemisesta, sosiaalisesta yhteenkuuluvuudesta, luottamuksesta, yhteistyöstä ja keskinäisestä solidaarisuudesta. **Demokratia koskee kaikkia kansalaisia, eikä sen ulkopuolelle voi jättää toisin ajattelevia tai toisiin ryhmiin kuuluvia.**

Toimiakseen demokratia tarvitsee kompromisseja ja kykyä katsoa kokonaisuutta monesta eri näkökulmasta.

Suomessakin on tarpeen kirkastaa ymmärrystä demokratiasta laajasti

Yllättävää on, että suomalaisten kansalaispätevyys ja ymmärrys politiikasta on eurooppalaisessa vertailussa pohjalukemissa.

Kansalaispätevyys viittaa kansalaisen kykyyn osallistua ja vaikuttaa tehokkaasti yhteiskunnalliseen päätöksentekoon ja toimintaan. Se sisältää erilaisia taitoja, kuten poliittisen tiedon hallinnan, kriittisen ajattelun, aktiivisen kansalaisuuden ja sosiaalisen osallistumisen taidot. Kansalaispätevyys on olennainen osa demokraattisen yhteiskunnan toimivuutta ja kehitystä.

KONFLIKTI 6

Vallankäyttö ja sen ilmentymät ovat muutoksessa suomalaisessa yhteiskunnassa.

Kompromissin sijaan olennaista on kuka voittaa suuren yleisön katsoessa, hurratessa, pöyristyessä ja valitessa puoliaan. Tätä kutsumme populistiseksi vallaksi.

Erilaiset vallankäytön tavat ovat läsnä ja jännitteisessä suhteessa toisiinsa suomalaisessa yhteiskunnassa.

01

KABINETTIEN VANHA VALTA

Valta elää kabineteissa.

Se on valuutan kaltainen vaihdannan hyödyke, jota harvoilla on.

Vanhan vallan juuret ovat sotien jälkeisen luokkakonfliktin ratkaisemisessa ja perinteisessä jaossa oikeistoon ja vasemmistoon. Projektina oli hyvinvointivaltion rakentaminen. Valta oli vakaata ja se nojasi auktoriteettiin ja asiantuntemukseen. Vanha valta on edelleen johtajavetoista. Päätöksiä ei tarvitse perustella, ne ovat ilmoitusasioita.

02

VIRTAAVA UUSI VALTA

Valta on virtausta. Sitä ei voi kahlita, mutta sen suuntaan ja vimmaan voi yrittää vaikuttaa.

Valtaa mitataan sillä, kuka asettuu puolellesi. Uusi valta rakentuu internetin ja sosiaalisen median mahdollistaman uuden tekemisen ja toiminnan ympärille. Voimaa se saa vertaisten verkostoista, mutta samalla sen ytimessä on yksilöiden voimaantuminen ja perinteisten liikkeiden jääminen taustalle. Uusi valta tuo asiat esille ja keskusteluun.

03

POPULISTINEN VALTA

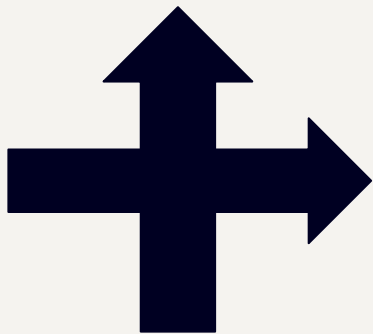
Valta elää konfliktina ja näytöksenä yleisölle, eivätkä kompromissit edistä sitä. Populistista valtaa käyttävät eri tahot laajasti.

Populistinen valta lähtee tunnepohjaisesta viestinnästä ja vaatii polarisaatiota elääkseen. Se luo ja käyttää jatkuvasti hyväksi tyytymättömyyttä, joka kohdistuu valtaapitäneisiin ja eliitteihin. Uudessa viestintäympäristössä se on johtanut yllättäviin vaalituloksiin, uusiin koalitioihin ja polarisaation myötä heilahduksiin toisesta laidasta toiseen. Saatamme nähdä yrityksiä vakiinnuttaa ei-demokraattisesti sellaisten liikkeiden valtaa, joiden ainoa sisältö on populismi. Populistinen valta syö tilaa pitkäjänteiseltä ongelmanratkaisulta.

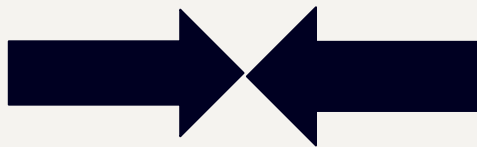
Miksi populistinen valta vaatii erityistä huomiota?

**Vanhan vallan konfliktissa
intressit risteävät**

Konfliktin luonne Suomessa on aiemmin ollut risteävä ja konflikteissa on tehty kompromisseja. Kaikki ovat saaneet jotain, mutta kukaan ei kaikkea. Julkisuutta on voitu hallita ja viestiä sekä omille että vastavoimille yhtenäisesti.

**Uuden vallan tai populistisen
vallan konflikti**

Nyt konfliktin luonne on selkeästi vastakkain asettuva ja valtaa käytetään populistisesti ja lyhytjänteisesti nopeiden voittojen toivossa. Hurraavan yleisön edessä ei kompromissille ole tilaa.

Nopean viestinnän aikakaudella demokratia ja sitä ylläpitävät tahot yhteiskunnassa näyttäytyvät helposti **hitaina ja kankeina**.

Demokratia vaatii kuitenkin hitautta, harkintaa ja kompromisseja, toisen näkökulman ymmärtämistä. Myös polarisaatiota ja konfliktia tarvitaan, jotta asiat nousevat keskusteluun. **Demokratian ytimessä onkin näkökulmien ja mahdollisten ratkaisujen moninaisuus.** Populistiselle vallalle ominainen yksinkertaistaminen on siten myrkyä demokratian perustuksille.

Samaan aikaan **julkisen keskustelun alustat ja tavat ovat pysyvästi uudessa asennossa** toimiessaan alustojen, algoritmien ja tekoälyn ehdoilla.

KONFLIKTI 7

Suomessa on ollut kyky rakentaa sosiaalisia innovaatioita kulloiseenkin yhteiskunnalliseen tilanteeseen purkamaan demokratian jännitteitä. Jännitteiden ei ole annettu (yleensä) eskaloitua yhteenotoksi.

Konflikti kiihtyy, mikäli keskustelulle ja kompromissille ei systemaattisesti rakenneta sen tarvitsemaa tilaa. Tämän mahdollistaville sosiaalisille innovaatioille on tarvetta.

Suomessa on kyetty tekemään sosiaalisia innovaatioita purkamaan kulloisiakin sosiaalisia jännitteitä ja tukemaan yhteiskunnan eheyttä.

1906 Yleinen ja yhtäläinen äänioikeus

Yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden saaminen oli merkittävä virstanpylväs Suomen demokratian historiassa ja edisti monin tavoin kansalaisten osallistumista ja tasa-arvoa yhteiskunnassa.

Naisten saama äänioikeus oli tärkeä askel kohti sukupuolten tasa-arvoa, ja se vahvisti naisten asemaa yhteiskunnassa. Naisten äänioikeuden saaminen loi perustan suomalaisen yhteiskunnan kehittymiselle kohti vakaata demokratiaa ja sen myötä yhteiskunnan kehittämiseen saatiin mukaan valtava määrä uusia voimia. Sukupuolten välisellä tasa-arvolla on ollut merkittävä rooli vakaiden yhteiskuntien rakentamisessa 1900-luvulla.

1940 Tammikuun kihlaus

Tammikuun kihlauksessa synnyttiin suomalainen työmarkkinajärjestelmä. Suomen Työnantajain Keskusliitto julisti tammikuussa 1940, että se tunnustaa ammattiliitot ja keskusjärjestö SAK:n neuvotteluosapuoliksi työmarkkinoita koskevilla kysymyksissä. Osapuolet sopivat, että vastedes yhteisymmärrys pyritään löytämään neuvotteluteitse.

Taustalla vaikutti sosiaaliministeri Karl-August Fagerholm, joka toimi hankkeen edistäjänä. Fagerholmin mielestä kansakunnan eheytyminen edellytti työntekijöiden oikeuksien tunnustamista.

2030 ?

Kysymys kuuluu, missä 2030-luvun jännitteitä puretaan siten, että lopputulemina ei olisi populistisen vallan ilmentyminä syntyneitä lyhytnäköisiä, nyrkkeilyotteluna syntyneitä ratkaisuja?
Yhteiskunnassa on uusia ryhmiä ja osapuolia, joiden välillä keskustelua pitää voida käydä.

Tällä hetkellä suomalaisessa politiikassa ja yhteiskunnassa on trendejä, jotka viittaavat suurempaan jakautumiseen eri ryhmien välillä. Blokkien välinen yhteenkuuluvuus ja kyky käydä rajat ylittävää keskustelua on muuttunut julkisuuden murroksen myötä.

Suomalainen, puoluerajat ylittävään konsensukseen perustuva politiikka on muuttumassa.

Petteri Orpon hallitus on ensimmäinen, jossa mukana on vain yksi perinteisistä suurista puolueista.

Perussuomalaisten nousu kolmen suuren joukkoon mahdollistaa sen, ettei suurille ideologiset rajat ylittävälle koalitiohallituksille ole enää pakkoa.

Kaksi blokkia?

Eduskuntavaalitutkimuksessa 2023 vihreiden, vasemmistoliiton sekä SDP:n äänestäjät arvioivat samoja puolueita mieluisiksi. Toisen klusterin muodostavat kristillidemokraattien, perussuomalaisten, liike nyt:n ja keskustan äänestäjät. Jos blokkipolitiikka vahvistuu, mitä tapahtuu koalitiohallituksille? Entä vahvistuuko polarisaatio?

Kahdeksan blokkia?

Anu Kantola (2022) hahmotteli laadullisessa tutkimuksessaan Suomeen kahdeksan kuplaa. Luokkayhteiskunta on muuttunut, eikä puoluekannatuksesta voi suoraan päätellä esimerkiksi äänestäjän tulotasoa. Hajaannus on suurempaa kuin aiemmin ja näkökulmat moninaisempia. Jokin yhteinen kokemus-maailma yhdistää edelleen suomalaisia. Kautta linjan kulkeva epävarmuus luo tilaa populismille, jolle hyvinvointivaltion tuoma luottamus toimii vastavoimana.

Neljä blokkia?

Eduskuntavaalitutkimuksessa 2021 suomalaiset jakaantuvat poliittisesti neljään ryhmään: punavihreisiin 24 %, maltillisiin 39 %, porvareihin 18 % ja tyytymättömiin 19 %. Tällaisessa jaossa mitään sellaista ryhmää ei ole, jolle ei löydy lähes 20 % kannatusta. Koalitiohallituksia muodostetaan riitelystä huolimatta. Populismi ei katoa, mutta se ei kyseenalaista järjestelmän legitimitettiä.

Hyperindividualismi?

Mitä jos emme jakaudu blokkeihin, vaan pirstoudumme itse valitsemiimme ylikansallisiin mikroyhteisöihin? Hyperindividualismin maailmassa korostuu äärimmäisen yksilöllinen mediankäyttö sekä parasosiaaliset eli kuvitteelliset suhteet. Itsensä jatkuva uudelleen määrittely on raskasta mielelle kilpailuyhteiskunnan virittyessä äärimmilleen. Osalle kyseessä on loputon valintojen maailma, osa kokee vaihtoehtojen puuttuessa epäonnistumista.

Julkisen keskustelun pirstoutuminen, yhteiskunnan polarisaatio ja politiikan meemiytyminen tapahtuvat samaan aikaan. Kaikkiin vaikuttavat sosiaalisen median muutos ja algoritmien yhteiskunta.

Pirstoutuneet, pienet yhteisöt ja keskusteluryhmät.

Osa kuplista on käyttäjän tarkasti kuratoimia, osa uusia keskusteluryhmiä, jotka ennen toimivat kasvokkain. Algoritmi ohjaa kupliin.

"TOTUUS" JAKAANTUU KUPLITTAIN.

Sosiaalinen media on luonut jättimäiset tunteiden markkinat, jossa arvokasta on erityisesti raivo, pelko, tuomitseminen ja nauru. Olennaista poliittisessa meemiytyvässä materiaalissa ei ole asia vaan reaktiot, joita sillä saadaan aikaan. Sama ilmiö vaikuttaa myös politiikassa. AI-tuotettu materiaali voi voimistaa reaktioiden tuottamista.

!!!!

**Pahimmillaan:
Totuuden arvon
kieltäminen**

Polarisaatiokehitys ja blokkiutuva politiikka sekä polarisoituva julkinen keskustelu. Poliittisen keskikentän heikkeneminen. Algoritmit vahvistavat jakautumista reaktitaloudessa.

**"TOTUUS" ON KIISTAN AIHE BLOKKIEN
TÖRMÄTESSÄ TOISIINSA VOIMALLA.**

KONFLIKTI 8

Median murros on monen muun asian lisäksi demokratian murros. Sen jättimäinen voima liittyy globaaleihin alustoihin ja niiden synnyttämään talouden logiikkaan, jossa isot syövät pienet. Myös informaatioympäristön saastuminen on merkittävä riski.

Suomessa kysymys koskee myös mediamaiseman moniäänisyyttä, luotettavuutta ja sitä, mikä on suomalaisen uutis- ja kulttuurituotannon tulevaisuus.

Mitä jos suomalainen informaatioympäristö saastuu?

Informaatioympäristön saastuminen kuvastaa tilannetta, jossa luotettavan tiedon saatavuus heikkenee ja harhaanjohtava sisältö lisääntyy merkittävästi. Suomen mediakenttään tämä ilmiö heijastuu erityisesti maksumuurien yleistymisen ja sosiaalisen median alustojen roolin kasvun kautta.

Yhä useampi kotimainen uutismedia palvelee ensisijaisesti maksavia tilaajiaan. Kulutamme enenevässä määrin aikamme digilaitteiden ääressä. Somealustat tarjoavat nopeaa ja usein pinnallista sisältöä henkilökohtaisesti kuratoidun algoritmin mukaan, **mikä vahvistaa olemassa olevia uskomuksia ja mielipiteitä.** Tämä muutos pakottaa kuluttajat hankkimaan tietoa monikanavaisesti, mikäli he haluavat ymmärtää ajankohtaisia tapahtumia syvällisemmin.

Tämä voi johtaa tilanteeseen, **jossa laadukkaan sisällön pariin pääsy määrittyy yhteiskunnassa taloudellisen tilanteen mukaan.**

Mediankulutusta koskevista valinnoista tulee nykyistä vahvemmin osa identiteettiä. **Ilmaisen journalistisen sekä laadukkaan viihde- ja kulttuurituotannon kuluttamisen korvaa yhä enemmän hällinä ja jäsentymätön tietotulva, josta on vaikeaa erottaa seassa oleva mis- ja disinformaatio.** On selvää, että **alustat ovat myös monipuolistaneet ja parantaneet informaatioympäristöä, mutta on oltava tarkkana, että kehitys ei käänny itseään vastaan.**

Informaatioympäristön kuntoon kannattaa kiinnittää Suomessa vakavasti huomiota juuri nyt. Tämä edellyttää toimia, jotka mahdollistavat kaikille pääsyn luotettavien sisältöjen ääreen. Myös **alustojen tehokkaan sääntelyn edistäminen EU-tasolla vastaamaan demokratian periaatteita, panostus faktantarkastukseen toimituksissa ja alustoilla ja konkreettiset toimet ihmisten medialukutaidon parantamiseksi ovat avuksi.** Samalla medioiden on pidettävä huolta luotettavuudestaan, jotta journalismi erottuu jatkossakin muusta sisällöstä.

Suomalainen kulttuurintuotanto globaalien mediajättien ja algoritmiyhteiskunnan keskellä

Globaalit trendit laajentuvat erityisesti viihteen ja kulttuurin kuluttamiseen saaden usein paikallisen vivahteen. Creator-kulttuuri, mikä tarkoittaa somen ympärillä tapahtuvaa sisällöntuotantoa, kasvaa yhä suuremmaksi myös Suomessa. Nykyiset sosiaalisen median alustat sekä suoratoistopalvelut on rakennettu niin, että **vietämme niissä mahdollisimman paljon aikaa**. Jokaisessa kotitaloudessa on jo nyt keskimäärin 8 älylaitetta.

Jo 2020-luvulla alle 45-vuotiaista suomalaisista **enemmistö kuluttaa media- ja viihdesisältönsä suoratoisto- ja videopalveluiden kautta** radion ja television sijasta. 15–24-vuotiaiden tv-, suoratoisto- sekä videopalveluiden kuluttamisesta vain vajaa kolmannes kohdistuu lineaariseen televisioon tai perinteisten mediayhtiöiden ylläpitämiin suoratoistopalveluihin. Kilpailija on Youtube. (Finnpanel 2024).

2030-luvulla algoritmit ohjaavat yhä enemmän viihteen kulutusta. Näemme ja kulutamme yhä enemmän ylikansallista sisältöä, ja algoritmi pirstoo yleisöjä yhä pienempiin kupliin ja jaettuihin todellisuuksiin. **Demokraattisten yhteiskuntien elinehto on kuitenkin jonkinlainen jaettu kokemus yhteisyydestä**.

Kansakunnan olemassaolon yksi elinehto puolestaan on oma kulttuuri, viihde ja taide, joihin kansalaisilla on pääsy. Viihde ja kulttuuri ovat keskeisiä kansallisten yhtenäisyyden rakennuspalikoita. Vaikka kansainvälinen viihde ja digitaaliset alustat voivat tarjota monipuolista sisältöä ja viihdettä, on iso riski, että suuruuden ekonomian ja kilpailun vuoksi suomalainen kulttuurintuotanto näivettyy. **Ollakseen olemassa kansallinen suomalaisuus tarvitsee myös paikallista ja kansallista kulttuuria**.

Korona ja talouden laskusuhdanne ovat olleet suomalaiselle kulttuurimarkkinalle erittäin vaikeita asioita viime vuosina. Tästä asetelmasta käsin 2030-luvulle tähtääminen vaatii tahtoa varmistaa, että myös tulevaisuudessa Suomessa voidaan nauttia omasta kulttuurintuotannosta.

Muutamia huomioita ja signaaleja mediassa tapahtuvista muutoksista ja niiden vaikutuksista:

01 Kuinka jännitteiseksi poliitikkojen ja journalistien suhde muuttuu?

Populistinen vallankäyttö, mediamarkkinan muutos sekä algoritminen julkisuus ovat muuttaneet **poliitikkojen ja journalistien suhdetta yhä jännitteisemmäksi**. Molemmat ovat demokratian asialla ja ytimessä, mutta **asetelma voi kääntyä myös demokratian kannalta sitä näivettäväksi konfliktiksi**, mikäli jännitteet kasvavat liian suureksi, eikä ammattikuntien välillä ole luottamusta. **Journalistien tehtävä on vahtia vallanpitäjiä, mutta vallanpitäjien on voitava luottaa, että heitä kohdellaan reilusti ja että journalismissa faktat ovat kohdallaan.**

02 Onko Suomessa uutiserämaita vai hyperpaikallista toimintaa?

Suomalaista mediakenttää koskee sama trendi kuin sotepalveluja: **mediat ja niiden käsittelemät asiat keskittyvät kasvukeskuksiin ja niiden ulkopuolelle jää merkittäviä katvealueita ja uutiserämaita.**

Mutta trendi ei ole väistämätön, sillä nähtävissä on **signaaleja, joissa näkyy vahva tilaus erittäin paikalliselle sisällölle**. Nämä sisällöt toimivat useimmiten verkossa tai erilaisilla alustoilla, eikä niillä voi tehdä varsinaista liiketoimintaa. **Uusien rahoitusmallien ja yhteistyömallien mahdollisuudet ovat kiinnostavia.**

03 “Enshittification” muuttaa ihmisten suhdetta alustoihin

Ihmisten suhde alustoihin on yhä monimutkaisempi. Nähtävissä on ilmiö, jossa eri alustat **“paskoontuvat”** (engl. enshittification). Tämä liittyy alustojen arvonluontiin, jossa alustat asiakkaiden palvelemisen sijaan pyrkivät hyväksikäyttämään asiakkaitaan maksimaalisesti ja tämä johtaa sekä äärimmäisyyksiin algoritmeissa että alustojen tapahtumissa. Lopulta käyttäjät kyllästyvät ja siirtyvät muualle.

Paskoontumisen ohella suhdetta alustoihin muuttaa **epäluuloa lisäävä, lisääntyvä dis- ja misinformaatio, sosiaalisuuden siirtyminen avoimilta alustoilta yksityisempiin kanaviin ja sisällöntuotannon ammattimaistuminen.**

Johtopäätökset

Vaikka olemme tarkastelleet tässä presentaatiossa yhteiskuntaa konfliktin näkökulmasta, on selvää, että suomalaiset eivät pääsääntöisesti halua elää konfliktissa. Tämä voisi olla konflikti 9, joka juontuu toimintaympäristön murroksesta, ei niinkään kansalaisten asenteista.

Onneksi Suomella on paljon mitä vaalia ja minkä pohjalle tulevaisuutta rakentaa. Uskomme että ydinasia tulevaisuudessa on entistä laajempi näkemys kansalaisuudesta ja instituutioiden kyky tukea tätä.

Suomi on monella mittarilla edelleen hyvin yhtenäinen ja maltillinen yhteiskunta.

Luottamuksemme yhteiskunnan instituutioihin on kansainvälisesti vertaillen korkeaa.

Kansainvälisiä mittareilla olemme maailman onnellisin maa, ja syystä.

Kriisimielialaan ei ole syytä vajota vaan toimia hyvien asioiden edistämiseksi.

Suomalaisten luottamus yhteiskunnan keskeisiin instituutioihin, kuten poliisiin, puolustusvoimiin ja koulutusjärjestelmään on korkealla ja vahvistui kriisiaikoina. Suomalaiset myös luottavat edelleen toisiinsa ja demokraattiseen päätöksentekoon.

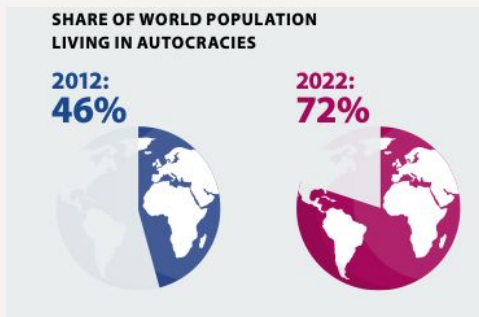
Suomalaisten luottamus uutisiin on maailman huipputasoa. Jopa luottamus lähimpään poliittiseen puolueeseen on hieman kasvanut vuodesta 2019 vuoteen 2023.

Tutkimusten mukaan luottamusta ja yhteiskunnan vakautta lisäävät suhteellisen pienet tuloerot ja kokemus ”samassa veneessä olemisesta”. Tässä reiluuden ja oikeudenmukaisuuden kokemukset esimerkiksi tulonjaossa tai mahdollisuuksien jakautumisessa ovat äärimmäisen tärkeitä.

Emme kuitenkaan ole immuuneja erilaisille kehityssuunnille. Valtioneuvoston kansalaispulssi-kyselyssä maaliskuussa 2024 kokemus yhteiskunnan reiluudesta oli vajonnut 2020-luvun alimmalle tasolle 56 %:iin. Samoin luottamus terveydenhuoltoon sekä koulutusjärjestelmään ovat laskusuunnassa.

Olemme kuitenkin pysyvästi toisenlaisessa toiminta-, keskustelu- ja informaatioympäristössä. Demokratian ja luottamuksen ylläpito vaatii aivan uudenlaista huomiota.

Demokratiakehitys kulkee globaalisti taaksepäin. Demokraattisia instituutioita haastetaan paitsi autoritaaristen maiden nousulla, myös demokratioiden sisällä. Myös konfliktierkkyys on lisääntynyt.

Tekoäly, informaatiotulva ja -saaste luovat voimistuvaa hämmennystä. Alustojen "paskoontuminen" kyynistää. Voi olla vaikeaa uskoa tai luottaa mihinkään.

Populistinen vallankäyttö haastaa pahimmillaan erityisesti demokratian ytimeen kuuluvan kompromissin, asioiden monipuolisen punnitsemisen ja moninaisten näkökulmien huomioon ottamisen.

Julkinen keskustelu pirstoutuu yhä selvemmin yksilöllisiin kupliin.

Ylien tulevaisuusanalyysi

Nousevia muuttujia:
Pelaaminen
Yksinäisyys
Virtuaaliset ympäristöt
Tekoäly

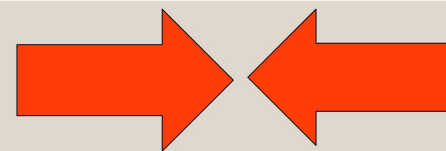
Mediakenttä on jatkuvassa muutoksessa eikä loppua näy.

Yhtenäiskulttuuri ei enää palaa?

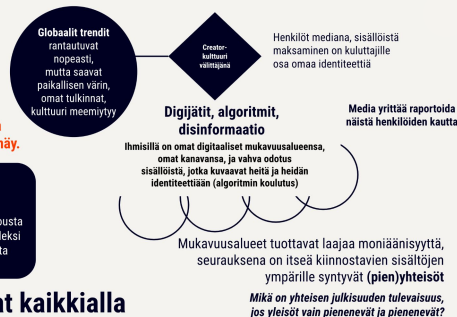
Vai voiko joku ilmiö tai asia nousta yhteisesti jaetuksi todellisuudeksi kaikilta eri mukavuusalueilta samanaikaisesti?

Älylaitteet ovat kaikkialla

Suomessa jokaisessa kotitaloudessa on keskimäärin 8 älylaitetta.

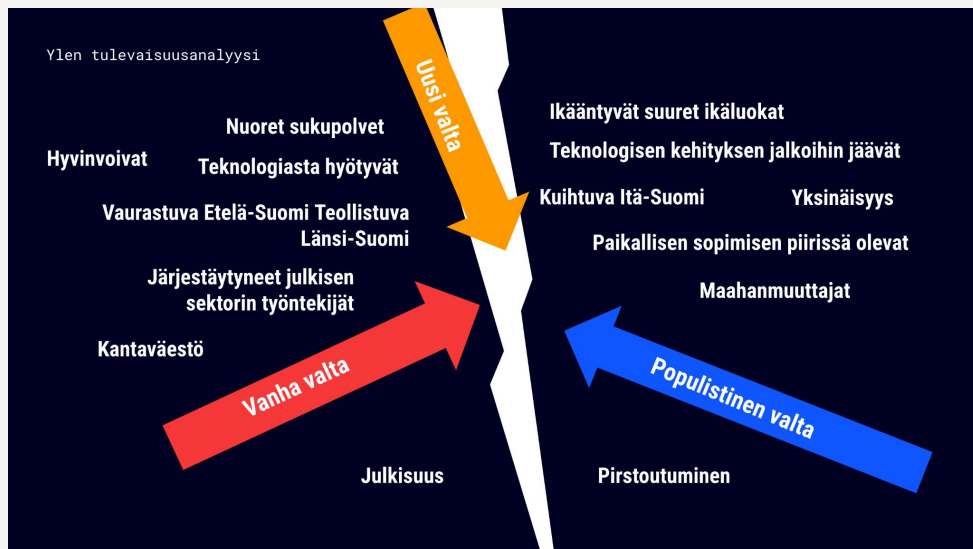

Nyt konfliktin luonne on selkeästi vastakkain asettuva ja valtaa käytetään populistisesti ja lyhytjänteisesti voittojen toivossa.

Johtopäätökset

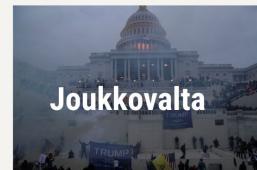
Tämän takia näkökulmaksi on hyvä nostaa yhteiskunnallisten jännitteiden purkaminen – ja mitä se vaatii turbulentissa ajassa.

Nollasummapeli

Vanha valta

Populistinen/
uusi valta

Mikä sosiaalinen ja yhteiskunnallinen innovaatio rakentuu tähän kulmaan skenaariota?
Mikä on Ylen rooli tässä.

Yhteiskunnallisen konfliktin hallinta

Aivan keskeistä on etsiä uusia toimintatapoja yhteiskunnallisten jännitteiden purkamiseen. Mikä on 2030-luvun sosiaalinen ja yhteiskunnallinen innovaatio tähän Suomessa? Uskomme, että Suomen on mahdollista toimia myös tässä demokratian ja luottamuksen suunnannäyttäjänä.

01

Toimintaympäristö tulee vaatimaan kansalaisilta enemmän

Teknologiasta ja muista megatrendeistä johtuvaan informaatioympäristön muutokseen ei voida vastata pelkästään juoksemalla kilpaa alustojen kanssa. **On panostettava määrätietoisesti siihen, että suomalaiset ovat tulevaisuudessakin fiksua kansaa.** Nyt suomalaiset kokevat melko matalaa kansalaispätevyyttä, eli kykyä ja mahdollisuuksia osallistua päätöksentekoon. Tämä kehitys on syytä kääntää. **Demokratian syvissä ihanteissa jokaisen kansalaisen on kyettävä olemaan sekä alainen että hallitsija.** Ihmiset pystyvät käyttämään valtaa ja ilmaisemaan näkemyksiään nyt huomattavasti laajemmin. **Tämä tuo mukanaan myös laajemman vastuun yksilötasolla. Tästä on käytävä keskustelua ja siihen on satsattava läpi yhteiskunnan – niin päättäjien kuin kansalaistenkin.**

02

Instituutioiden on tuettava elinvoimaista kansalaisuutta ja demokraattista elämäntapaa

Demokratia on paitsi valtiomuoto, myös elämäntapa ja kulttuuri. Se on kykyä ratkoa konflikteja rauhanomaisesti ja muita kunnioittaen. Vapaiden vaalien ja instituutioiden lisäksi demokraattinen yhteiskunta tarvitsee riittäviä **kokemuksia yhteisyydestä, luotettavaa ja punnittua tietoa, erilaisia näkökulmia ja kokemuksia. Tarvitaan myös jaettua halua ja kykyä käydä tarvittaessa vaikeita keskusteluja toisia kunnioittaen, kykyä harkintaan ja kompromisseihin sekä näkymää asioiden taustoihin.** Elinvoimaisessa demokratiassa ihmiset kohtaavat myös katveita ja alueita, jotka ovat kaukana heidän omasta elämänpiiristään. **Instituutioiden tehtävä on tukea demokraattista kansalaisuutta ja elämäntapaa, ei vain juhlapuheissa vaan selvänä panostuksena arjessa.**

03

Luottamus yhteiskuntaan, mediaan ja politiikkaan lunastetaan jokaisena päivänä

Yhteiskunnallinen luottamus on monitahoinen käsite, mutta yksinkertaisemmillaan se on yhteiskunnan liimaa ja voiteluainetta. **Korkea luottamus saa asiat tapahtumaan sujuvasti.** Monet tutkimukset todentavat, että **sosiaalinen ja taloudellinen tasa-arvo ja kokemukset tasa-arvoisista mahdollisuuksista ovat luottamuksen ytimessä.** Sen lisäksi tarvitaan yksilöiden ja yhteisöjen välisiä siteitä ja kohtaamisia sekä kokemuksia ristiriitojen ratkaisemista yhteiseksi hyväksi. Myös kyky epäillä valtaapitäviä kuuluu elimellisesti kriittiseen kansalaisuuteen. **Konfliktiton yhteiskunta elää totalitarismissa. Kyse onkin siitä, millaiset edellytykset meillä on käsitellä konflikteja** niin arjessa, kohtaamisissa instituutioiden kanssa kuin yhteiskunnallisesti.

Laki Ylestä on ollut viisas ja kauas katsova – siinä Ylelle määritellyt tehtävät pysyvät, mutta tavat toteuttaa niitä muuttuvat ja kirkastuvat vaikeassa ajassa

Viheliäisten haasteiden edessä **on kyettävä toimimaan kauaskantoisemmin kuin mihin algoritminen julkisuus ajaa.** Kun puhumme demokratiasta ja yhteiskunnasta, puhumme väistämättä myös Ylestä ja sen tehtävästä mediamaiseman pirstoutuessa.

Monet yleisradioyhtiöiden perustehtävät toimivat myös demokratian ja yhteiskunnan konfliktien ratkaisun tukipilareina. Näitä ovat esimerkiksi journalismi, kulttuuri, moniäänisyys, sivistys sekä luottamus mahdollisuuteen saada oma ääni reilulla tavalla kuuluviin. **Yhä merkittävämmäksi tulee myös luotettava tieto.** Jakautuvassa yhteiskunnassa tarvitaan paikkoja, joissa erimieliset saavat tilan julkiseen keskusteluun, jossa pyritään asialliseen dialogiin. Tulevaisuudessa olennaista on **halu oppia ja ratkoa sekä käsitellä konflikteja sivistyneesti yhdessä.**

Mediamaisemaa kapeuttaa Suomessa alueellinen eriytyminen ja uutismedioiden keskittyminen kasvukeskuksiin. **Myös katvealueilla on oikeus omaan ääneen ja uutisiin,** joissa julkinen palvelu on merkittävässä roolissa.

Suuruuden ekonomia ja alustajätit kapeuttavat suomalaisen kulttuurin ja viihteen tilaa. Elinvoimainen yhteiskunta tarvitsee myös oman kulttuuripiirin taidetta, kulttuuria, viihdettä ja ääntä voidakseen hyvin. **Ylipäättään kansallisvaltio sellaisena kuin sen tunnemme ei voi olla olemassa ilman omaa kulttuuria. Tällä hetkellä globaalien mediamarkkinoiden suunta kuitenkin haastaa kulttuurintuotannon mahdollisuuksia Suomessa aidosti.**

Kriisiherkkänä aikana **Ylen rooli huoltovarmuuden kannalta on kriittinen.** Äkilliset ja yllättävät kriisit vaativat luotettavaa ja kaikissa oloissa toimivaa tiedonvälitystä. **Myös yhteisyyden kokemus on osa huoltovarmuutta.** Laajasti eri ryhmiä palveleva Yle voi tuoda ihmisiä yhteen hyvin erilaisista elinympäristöistä ja vahvistaa ajatusta, että eroistamme huolimatta meillä on myös yhteistä kriisiaikoina.

Rooli demokratian pilarina on Ylelle ollut aina sen toiminnan ytimessä. Tulevaisuudessa elinvoimaisen kansalaisuuden tukeminen nousee yhä merkittävämpään rooliin haastavassa toimintaympäristössä.

Skenaariot ja niiden lyhyet kuvaukset

SKENAARIO 1

Voittajien ja vaitonaisten valtakunta

Luottamus on 2030-luvulla heikentynyt pikkuhiljaa, mutta radikaalia romahdusta ei ole tapahtunut yksiselitteisesti. Ihmisten luottamus sekä muita että yhteiskuntaa kohtaan riippuu vahvasti siitä, millaisessa asemassa nämä yhteiskunnassa ovat. Luotettava tieto ja päätöksentekoon osallistuminen liittyy ihmisen sosioekonomiseen asemaan. Ne, joilla menee hyvin, tietävät, osallistuvat ja saavat äänensä kuuluviin. Ne, joilla on muutenkin vähän, ovat myös tiedollisessa, demokraattisessa ja luottamuksellisessa paitsiossa.

SKENAARIO 2

Riitelevä Suomi

Luottamus ja demokratia ovat rapautuneet Suomessa rajusti ja yhteiskunnallinen ilmapiiri on repivä. Tekoälyn tuottama dis- ja mis-informaatio on räjähtänyt käsiin, ja ihmisten on vaikea tietää, mihin he voivat luottaa. Äärimmäinen kaupallinen logiikka on ajanut mediamarkkinat tilanteeseen, jossa Suomesta on kadonnut leijonanosa perinteisistä medioista ja tyhjiö on täyttynyt digijättien lisäksi yhä ärhäkkäämillä alustoilla. Näiden alustojen luonne on jakautunut vahvasti identiteettien ja poliittisten katsantokantojen mukaan. Euroopassa on nähty vaaleja, joiden tuloksista ei löydetä yhteistä selvyyttä.

SKENAARIO 3

Sitkeiden luottamuksen rakentajien maa

2030-luvulla demokratia ja luottamus ovat haasteisiin nähden hyvällä tolalla, koska niihin on tietoisesti panostettu sekä instituutioiden että ihmisten toimesta. Poliittiset ja hallinnolliset toimijat ovatkin ottaneet sekä luottamuksen että demokratian vahvistamisen vakavasti läpi yhteiskunnan. Kansalaiset ovat saaneet uutta pontta puolustaa näitä arvoja. Tämä on tarkoittanut laajaa uutta kiinnostusta päätöksentekoon. Myös kiinnostus ja keskustelu demokratiasta arkisena elämäntapana on virkeää. Suomessa ajatellaan, että demokratia kuuluu meillä kaikille ja näkyy suomalaisessa elämänmenossa.

Skenaariota luonnehtii nykyisten kehityskulkujen jatkuminen melko lineaarisesti, tapahtuu sekä hyviä että huonoja asioita. Suomen suunta luottamuksen osalta on apaattinen, mutta ei radikaalisti laskeva.

Voittajien ja vaitonaisten valtakunta

Ihmisten luottamus sekä muita että yhteiskuntaa kohtaan riippuu vahvasti siitä, millaisessa asemassa nämä yhteiskunnassa ovat. Luotettava tieto ja päätöksentekoon osallistuminen on yhä enemmän sosioekonomiseen asemaan liittyvä kysymys. Ne, joilla menee hyvin, tietävät, osallistuvat ja saavat äänensä kuuluviin. Ne, joilla on muutenkin vähän, ovat myös tiedollisessa, demokraattisessa ja luottamuksellisessa paitsiossa.

Demokratia eliitin harrastuksena: Poliittinen osallistuminen ja päätöksenteko ovat keskittyneet yhä enemmän eliitille, jolla on resursseja ja verkostoja osallistua aktiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttamiseen. Merkittäväle osalle väestöstä demokratia on muuttunut etäiseksi ja vaikeasti lähestyttäväksi, mikä on heikentänyt luottamusta demokraattisiin instituutioihin. Passiivisuus yhteiskunnallisten asioiden äärellä on suurta, äänestysprosentit ovat hyvin matalia. Silti myös innovaatioita otetaan käyttöön, kuten osallistavia päätöksentekoprosesseja ja suoria vaikuttamisen tapoja.

Vain tilaajille tarkoitetun journalismin vaikutukset informaatioympäristöön: Uutismedian tilaaminen on sidoksissa varakkuuteen. Mainosmarkkinassa pärjäävät vain vahvat, maksuttomat iltapäivälehdet. Muu ilmaiseksi saatavilla oleva tieto koostuu pääasiassa tekoälyn tuottamasta geneerisestä uutisoinnista ja sosiaalisessa mediassa kiertävästä sisällöstä, joka usein on puolueellista, asiavirheitä sisältävää tai myös tahallisesti väärää.

Disinformaation haasteet: Disinformaatio on muodostunut jatkuvaksi haasteeksi, joka vääristää julkista keskustelua. Vaikka osa kansalaisista on oppinut navigoimaan disinformaation keskellä, se on silti muuttanut perustavanlaatuisesti tapaa, jolla yhteiskunnallisia kysymyksiä käsitellään ja ymmärretään. Lähteisiinsä luottavat osallistuvat keskusteluun, ja muut ovat hiljaisia.

Kansalaisyhteiskunnan muutos: Kansalaisyhteiskunta on monipuolistunut, mutta samalla jakautunut ryhmiin, jotka joko puolustavat demokratiaa tai hyökkäävät sitä vastaan. Myös muissa asioissa, esimerkiksi ekologiseen kestävytyteen liittyen, keskustelut ovat varsin jakautuneita, eikä dialogia ja yhteistä ratkaisujen etsimisen kulttuuria juurikaan ole.

Väestörakenteen vaikutukset: Ikääntyvän väestön ja pienevien ikäluokkien vaikutukset näkyvät selvästi, ja kaupungistuminen kiihtyy. Tämä on lisännyt kuilua kaupunkien ja muun Suomen välillä palvelujen näivettyessä. Maahanmuuttajat ovat näkymätön ryhmä, joka elää matalapalkkaisissa töissä varsin erillään muusta suomalaisesta yhteiskunnasta.

Digijättien valta ja datan jakautuminen: Digitaalisten jättien valta on kasvanut entisestään. Yhteiskunta jakautuu yhä selvemmin niihin, jotka antavat datansa käyttöön ja niihin, jotka voivat pitää yksityisyytensä.

Riitelevä Suomi

2030-luku on tuonut Suomen ja koko Euroopan eteen suuria haasteita. Yhteiskunnallinen luottamus ja demokratian peruspilarit ovat horjuneet merkittävästi. Vaalien tuloksia kyseenalaistetaan myös Euroopan maissa yhteisen näkemyksen puuttuessa siitä, mikä on totta. Myös Suomessa hallitusten toimintakyky on heikentynyt merkittävästi.

Informaation kriisi: Mis- ja disinformaation räjähdysmäinen lisääntyminen on johtanut siihen, että suomalaiset ovat yhä epävarmempia, mihin ja kehen voi luottaa. Yleinen epäily vallitsee, eikä yhteistä käsitystä totuudesta ole. Suomi on jatkuvien vieraiden valtojen vaikutusyritysten kohteena. Informaatio-vaikuttamiselle löytyy kaikupohjaa yllättävän laajasti eri kansanosista.

Alueellinen eriytyminen ja katkeruus: Suomi, kuten monet muut Euroopan maat, on kokenut alueellisen eriytymisen sekä kaupunkien että maaseudun välillä, mutta myös kaupunkien sisällä. Taloudellinen epätasa-arvo ja sosiaalisen koheesion puute ovat johtaneet syvenevään vastakkainasetteluun alueellisesti. Erityisesti kaupungeissa hyväosaisten linnoittautuvat omille alueilleen. Julkisia palveluita saavat ne, joilla on resurssia nähdä vaivaa asian eteen.

Ekologinen kriisi tulee arkeen: Yllättävistä arjen asioista, kuten kahvista, on välillä pulaa. Jatkuvan huolen kohteena on globaalisti lisääntynyt ilmastopakolaisuus, joka koskettaa myös Suomea.

Painetta yhteisille ratkaisuille on, mutta äärimmäisen jakautuneessa ilmapiirissä on ollut vaikeaa löytää yhteistä näkemystä siitä, miten Suomen tulisi toimia.

Kaiken politisoituminen, alustojen jakautuminen: Alustat ovat jakautuneet selkeästi ja heimoutuneet; se mitä mediasta kulutat, kertoo kuka olet ja kenen joukoissa seisot. Alustat jakautuvat identiteetin, sukupuolen ja poliittisen suuntautumisen mukaan syventäen eroja ja vähentäen yhteistä keskustelua. Ilmapiiri heijastuu myös politiikkaan, hallituksia on vaikeaa muodostaa ja päätösten toimeenpano on vaikeaa.

Heikentynyt kansalaispätevyys ja demokratian kaventuminen: Kasvava epäily politiikkaa kohtaan, heikko kiinnostus yhteisiin asioihin, henkilökohtaisen edun korostuminen ja politiikkaan osallistuvien kohtaama uhkailu ja halventaminen ovat merkittävästi kaventaneet demokraattista tilaa Suomessa. Huonot peruspalvelut, heikko taloustilanne ja yleinen apatia vievät ihmisten energian ja halun osallistua yhteiskunnallisesti.

Median muutos: Ammattimainen paikallisjournalismi ja paikallisuutiset ovat keskittyneet käytännössä vain asutuskeskuksiin ja niiden liepeille. Tietoa paikallisista asioista on saatavilla somen puskaradioista ja vaihtelevanlaatuista verkkosivustoilta, mutta niissä liikkuu paljon myös väärää tietoa, ja monien alueiden asukkaat ovat jääneet tyystin ilman omaa arkielämäänsä koskevaa uutisointia. Joillekin alueille syntyy voittoa tuottamattomia pieniä uutisorganisaatioita, joihin on otettu mallia Yhdysvalloista. Tämä kehitys on heikentänyt kansallista identiteettiä ja yhteiskunnallista koheesiota, sillä yhä harvempi media-alusta tarjoaa sisältöä, joka kytkee suomalaiset yhteisiin keskusteluihin ja kokemuksiin.

Sitkeiden luottamuksen rakentajien maa

2030-luvulla demokratia ja luottamus ovat haasteisiin nähden hyvällä tolalla, koska niihin on tietoisesti panostettu sekä instituutioiden että ihmisten toimesta. Perusasiat, kuten peruspalvelut, kohtuulliset tuloerot ja ajatus että yhteiskuntaan on mahdollista vaikuttaa, ovat valtaosalle suomalaisista itsestäänselviä asioita, vaikka ajat ovat olleet haastavia.

Kansalaisuuden kokemuksen vahvistuminen: Demokratia ja luottamus ovat olleet Suomessa tiiviin keskustelun ja kiinnostuksen kohteena johtuen niiden kriiseistä maailmalla. Poliittiset toimijat ovat ottaneet sekä luottamuksen että demokratian vahvistamisen vakavasti. Samoin kansalaiset, jotka ovat saaneet uutta pontta puolustaa näitä arvoja. Tämä on tarkoittanut laajaa uutta kiinnostusta päätöksentekoon, mutta myös kiinnostusta ja keskustelua demokratiasta arkisena elämäntapana, joka kuuluu kaikille ja näkyy suomalaisessa elämänmenossa.

Uudistuva poliittinen kenttä: Puolueet ovat vastanneet ajan haasteisiin avaamalla ja uudistamalla toimintaansa. Uusi avoimuus ja keskustelukulttuurin muutos ovat tehneet politiikasta saavutettavampaa ja ymmärrettävämpää kaikille kansalaisille. Myös uusia puolueita syntyy.

Kaupungit ja kunnat ovat ottaneet käyttöön osallistavia menetelmiä, jotka rohkaisevat kansalaisia aktiiviseen mukaantuloon yhteisön kehittämisessä. Ihmiset tiedostavat vastuunsa osallistumisesta yhteisiin asioihin ja demokratian arkeen.

Yhteiskunnalliset haasteet ja konfliktinratkaisu: Vaikka ulkopuolisten toimijoiden vaikutusyritykset ovat merkittäviä, ne eivät lamaannuta vaan ovat kannustaneet toimintaan. Konflikteja politiikassa ja yhteiskunnallisessa keskustelussa ei pelätä. Sekä koulutuksessa että yhteiskunnassa on kiinnitetty huomiota siihen, miten konflikteja ratkotaan ja käsitellään yhdessä. Suomessa arvostetaan tiukkaakin yhteenottoa asioista, mutta toisia kunnioittaen.

Teknologia ja alustat palvelevat yhä enemmän ihmisiä: Digilukutaitoa on määrätietoisesti parannettu. Tämä on tehnyt kansalaisista kriittisempiä ja tietoisempia informaation kuluttajia. Euroopassa on investoitu merkittävästi tekoälyn kehittämiseen. Siksi myös Euroopasta, Suomi mukaan lukien, on noussut merkittäviä teknologiayrityksiä ja alustoja, joiden käytettävyydessä ja algoritmeissa näkyvät paremmin eurooppalaiset arvot kuten demokratia, yksityisyys, läpinäkyvyys ja reiluus.

Media ja journalismi: Suomessa on investoitu siihen, että suomalainen media ja journalismi ovat pärjänneet isossa murroksessa globaalien jättien ohella. Tekoälyä, teknologiaa ja innovaatioita hyödynnetään laajasti uutisten tuotannossa ja yleisön saavuttamisessa. Taustoihin, faktoihin ja eri ryhmien väliseen dialogiin panostetaan laajasti. Suomalaista kulttuuria tuetaan ja myös kaupallisen median olemassaolosta on huolehdittu julkisen palvelun rinnalla, mikä pitää mediamaiseman monipuolisena.

Näkemyksemme Ylen roolista eri skenaarioissa

SKENAARIO 1

Voittajien ja vaitonaisten valtakunnassa Yle ei juuri kiinnosta

Hitaasti näivettyvän luottamuksen ilmapiirissä Yle toteuttaa tehtävänsä melko rajallisin resurssein. Tämä on tarkoittanut erityisesti innovaatiotoimintojen hidastumista ja rajatumpia tuotantoja. Sen sijaan näivettyviin osiin Suomea on kiinnitetty erityishuomiota. Yleisö käyttää aikansa yhä enemmän teknologiajättien alustoilla. Yleä pidetään melko pölyisenä ja ajastaan jäljessä olevana mediatalona, jolla on kuitenkin huoltovarmuuden kannalta merkitystä. Ylen sisältöjä seurataan eri marginaaleista; tyhjenevästä Suomesta, vähävaraisista talouksista ja vanhasta rakkaudesta uutisiin ja Ylen kanaviin. Yhteiset tarttumapinnat vähenevät, uutiset ja maailman asiat ovat yhä vähemmän näkyvillä eri kuplissa.

SKENAARIO 2

Riitelevässä Suomessa Yle on päätenyt poliittisen nyrkkeilyottelun kiertopalkinnoksi

Repivässä yhteiskunnallisessa ilmapiirissä Yle on napattu poliittisten osapuolien kiistakapulaksi. Kuten muillakin alustoilla ja mediassa, Ylessä näkyy vahva politisoituminen, ja politiikan puolelta pyritään vahvasti myös vaikuttamaan siihen, millaista ohjelmistoa Ylessä tehdään. Tämä johtaa entistä suurempaan epäluottamukseen Ylen sisältöjä kohtaan. Tämä voimistaa kansalaisten kokemusta luotettavan tiedon niukkuudesta ja suomalaisen yhteiskunnan polarisoitumisesta. Demokratian rapautumista voimistaa eri osapuolia yhteen tuovan yhteisen julkisuuden, dialogisten keskustelujen ja luotettavan tiedon puute.

SKENAARIO 3

Sitkeiden luottamuksen rakentajien maassa Ylen tehtävä on kirkas ja eteenpäin menevä

Suomalaisten ottaessa informaatioympäristön tilan sekä globaalit trendit vakavasti on Yleen haluttu panostaa. Vaikka kaupallisesti tilanne on haastava, Suomessa on monipuolista mediatarjontaa ja suomalaiset toimijat kirittävät toisiaan yhteiskunnan kannustamina merkittäviin innovaatioihin uusimpia teknologioita hyödyntäen. Mediakenttä pysyy kilpailukykyisenä myös siksi, että ihmiset ovat kiinnostuneet uudelleen päätöksenteosta ja siihen osallistumisesta. Yleltä vaaditaan paljon ja kriittiset kansalaiset seuraavat tarkkaan, miten Yle toimii. Tämä kannustaa Ylen pitämään rimaa jatkuvasti korkealla. Demokratian ja luottamuksen näkökulmasta panostaminen kansalaispätevyYTEEN, monipuoliseen keskusteluun ja näkökulmiin sekä yhteiskunnallisiin konfliktinratkaisukykyihin on kannattanut.

Analyysin lähteet ja taustamateriaali

Tilastot ja data:

- Borg, S. Kestilä-Kekkonen, E.; Wass, H. (2020): Poliitiikan ilmastomuutos: Eduskuntavaalitutkimus 2019. Oikeusministeriön julkaisuja, selvityksiä ja ohjeita 2020:5. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-838-7>
- Grönlund, K.; Strandberg, K. (2023): Finland Turned Right : Voting and Public Opinion in the Parliamentary Election of 2023. Samforsk, The Social Science Research Institute, Åbo Akademi University, 2023. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-12-4300-4>
- Elinkeinoelämän keskusliitto / OECD (Marcobond) (2023) <https://ek.fi/uudistusvelka/>
- Eronen, E.; Niskanen, V.; Veijola, R.; Simonen, J. (2022): Alle 30-vuotiaiden nuorten aikuisten näkemyksiä hyvästä elämästä. Nuorten hyvä elämä -tutkimushanke. E2 Tutkimus 2022 <https://www.e2.fi/media/julkaisut-ja-alustukset/sukupolvien-huolet-ja-voimat/nuorten-hyva-elama/raportti-nuorten-hyva-elama-hanke-e2-tutkimus-isbn.pdf>
- Eurostat, Oxford Economics; McKinsey Global Institute analysis. Haettu viimeksi 25.3.2024 <https://www.mckinsey.com/featured-insights/future-of-work/explore-the-future-of-work-in-europe?page=/map/regional-cluster/intro>
- Eurostat, Oxford Economics; McKinsey Global Institute analysis. Haettu viimeksi 25.3.2024 <https://www.mckinsey.com/featured-insights/future-of-work/explore-the-future-of-work-in-europe?page=/map/regional-cluster/intro>
- Finnpanel (2024): Television katselu Suomessa 2023. TV-vuosittelaisuus 24.1.2024 https://www.finnpanel.fi/lataukset/tv_vuosi_2024.pdf
- Helliwell, J. F., Layard, R., Sachs, J. D., Aknin, L. B., De Neve, J.-E., & Wang, S. (Eds.). (2023). World Happiness Report 2023 (11th ed.). Sustainable Development Solutions Network. <https://worldhappiness.report/ed/2023/>
- Helsingin Sanomat / Tilastokeskus (27.9.2023): Tuhausien lapsettomien maa. <https://www.hs.fi/perhe/art-2000009726858.html>
- Helsingin Sanomat (29.8.2023) Suomeen vyöryy historiallinen investointiaalto. Kirjoittanut Petja Pelli <https://www.hs.fi/talous/art-2000009802636.html>
- Hypon asuntoluottoluokitus (5.10.2023). Q3/2023. Verkossa: <https://www.hypo.fi/wp-content/uploads/2023/10/Hypon-Asuntoluottoluokitus-lokaku-ussa-2023.pdf>
- Nordic Statistics. Database (2024). https://pxweb.nordicstatistics.org/pxweb/en/Nordic%20Statistics/Nordic%20Statistics_Demography_Migrations/MIGR03.px/
- Kurronen, S. (2021): Syntyvyys syvyyksissä – EVA Analyysi. Elinkeinoelämän valtuuskunta, 2021 <https://www.eva.fi/blog/2021/03/09/pessimismi-varjostaa-synnytyksikaisten-nakymaa/>
- Reunanen, E.; Alanne, N.; Helske, H.; Lappalainen, E.; Niemi, M. K.; Pettersson, M.; Seuri, V. (2022): Digital News Report, Suomen maaraportti: Uutismedia verkossa 2022. Journalismiin, viestinnän ja median tutkimuksen keskus. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/140958>
- Reunanen, E.; Alanne, N.; Huovinen, T.; Järvi, U.; Nevalainen, R.; Puolimatka, R.; Vehkasalo, V. (2023): Digital News Report, Suomen maaraportti: Uutismedia verkossa 2023 Journalismiin, viestinnän ja median tutkimuksen keskus. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-2961-7>
- Paukkeri, T.; Ravaska, T.; Riihelä, M. (2023): Deaton Data Review – Eriarvoisuus Suomessa. Policy brief 4/2023. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT. <https://doria.fi/bitstream/handle/10024/188197/vatt-policy-brief-4-2023-deaton-review-eriarvoisuus-suomessa.pdf>
- Sitra (2023): Tulevaisuusbarometri 2023. Valtakunnallinen raportti. https://media.sitra.fi/app/uploads/2023/03/sitra_tulevaisuusbarometri-2023_alt_v2.pdf
- Valtioneuvosto: Kansalaispulssi, 54. kierros. Verkkokysely 13.–18.3.2024. <https://valtioneuvosto.fi/documents/10184/49252202/Kansalaispulssi+21.3.2024.pdf/9f57696a-7d1c-fb7c-ecf6-112f5dea1a43/Kansalaispulssi+21.3.2024.pdf?t=1711097636919>
- Valtioneuvosto: Kansalaispulssi, 53. kierros. Verkkokysely 14.2.–19.2.2024. <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/kansalaispulssi-kokemus-yhteiskunnan-oikeudenmukaisuudesta-on-edelleen-heikentynyt>
- V-Dem Institute: Democracy Report 2024: Democracy Winning and Losing at the Ballot, Wolf, Martin: The Crisis of Democratic Capitalism (2023) https://www.v-dem.net/documents/43/v-dem_dr2024_lowres.pdf

Politiikan ja median muutos, kirjallisuus ja medialähteet:

- Alhanen, K. (2016) Dialogi demokratiassa. Gaudeamus.
- Alhanen, K. (2017) Demokraattinen perintömme. Vastapaino.
- Bail, C. (2022) Breaking the Social Media Prism: How to Make Our Platforms Less Polarizing, Princeton: Princeton University Press, 2022.
- Bauman, Zygmunt; Notkea moderni, 2002. (Liquid modernity, 2000.)
- Bäck, M.; Kestilä-Kekkonen E. (2019): Poliittinen ja sosiaalinen luottamus. Polut, trendit ja kuulut. Valtionvarainministeriön julkaisuja 2019:31
- The Economist (1.2.2024): As Facebook turns 20, politics is out; impersonal video feeds are in. <https://www.economist.com/briefing/2024/02/01/as-facebook-turns-20-politics-is-out-impersonal-video-feeds-are-in>
- Doctorow, C. (Pluralistic 23.1.2023): The 'Enshittification' of TikTok. <https://pluralistic.net/2023/01/21/potemkin-ai/#hey-guys>
- The Economist (1.2.2024): The end of the social network <https://www.economist.com/leaders/2024/02/01/the-end-of-the-social-network>
- The Economist (15.2.2024): "National conservatives" are forging a global front against liberalism. <https://www.economist.com/briefing/2024/02/15/national-conservatives-are-forging-a-global-front-against-liberalism>
- Ellun Kanat (2020) Mitä jokaisen yrityksen pitää tietää tulevaisuudesta. <https://ellunkanat.fi/tuplarytmihairio/>
- Escaman, Z. (2023): Decoding Community. Canva. https://www.canva.com/design/DAFhzRGKIMM/_eJB8ai9WQjhGf0y1A42tQ/vie?utm_content=DAFhzRGKIMM&utm_campaign=designshare&utm_medium=link&utm_source=viewer
- Financial Times (26.1.2024): A new global gender divide is emerging. <https://www.ft.com/content/29fd9b5c-2f35-41bf-9d4c-994db4e12998>
- Hasala, I., Catani, H., Horowitz, M., & Matikainen, J. (2023). Kriittistä ja monimuotoista: nuoret aikuiset ja luottamus mediaan. Media & viestintä, 46(1), 168–187. <https://doi.org/10.23983/mv.128181>
- Heimans, J.; Timms, H. (2018) The New Power: How It's Changing the 21st Century. McMillan

- Horowitz, Minna (2023): Näkökulma: Nuorten luottamus on katoava luonnonvara. Faktabaari 2023. <https://faktabaari.fi/nakokulmat/nakokulma-nuorten-luottamus-on-katoava-luonnonvara/>
- Hyvönen, A. (2.11.2021): Kysy politiikasta: Mikä on autoritaarisen ja totalitaarisen järjestelmän ero? Poliitikasta-verkkolehti, Kysy politiikasta -palsta. 2.11.2021 <https://politiikasta.fi/kysy-politiikasta-mika-on-autoritaarisen-ja-totalitaarisen-jarjestelman-ero/>
- Kantola, A. (2022): Kahdeksan Kuplan Suomi. Gaudeamus.
- Maanpuolustuskorkeakoulun podcast Turvallisuusjännite 4.4.2024 <https://maanpuolustuskorkeakoulu.fi/-/uudessa-turvallisuusjannite-podcastissa-pureudutaan-suomen-raja-alueilla-kyteviin-jannitteisiin>
- Naím, Moíses (2022): The Revenge of Power: The Global Assault on Democracy and How to Defeat It
- Naím, Moíses (2014): The New Power.
- Toiminen, M. (2022): Hyppy. Työelämän arvaamaton tulevaisuus ja uudet mahdollisuudet. Tammi.

Ekologinen kestävyys:

- Akordi (02.02.2024): Akordi sai vuoden 2023 Tuulivoimateko-palkinnon: "Vihreä siirtymä ei ole ilmoitusasia". Verkko uutinen, julkaistu 2.2.2024. <https://akordi.fi/yleinen/akordi-sai-vuoden-2023-tuulivoimateko-palkinnon-vihrea-siirtyma-ei-ole-ilmoitusasia/>
- Bios (2019) Ekologinen jälleenrakennus. <https://eko.bios.fi/>
- Drummond, P; Scamman, D; Ekins, P; Paroussos, L.; Keppo, I. (2021) Growth Positive Zero Emission Pathways to 2050. Sitra Studies 185. <https://www.sitra.fi/julkaisut/kasvua-tukevat-paastottomat-kehityspolut-vuoteen-2050/#esipuhe>
- Ellun Kanat (2020) Mitä jokaisen yrityksen pitää tietää tulevaisuudesta. <https://ellunkanat.fi/tuplarytmihairio/>
- Hellström, E. (2023) Kohti uusintavaa taloutta: tavoitteena luonnon ja ihmisten elinvoima. Sitran selvityksiä 235. <https://www.sitra.fi/julkaisut/kohti-uusintavaa-taloutta/#uusintavan-talousajattelun-keha>